

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Wojciech Katner (przewodniczący)

SSN Maria Szulc

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 lutego 2013 r.,

sprawy nieletniego R. B.

o czyn karalny z art. 177 § 1 i in. kk.

na skutek zażalenia R. B.

na postanowienie Sądu Okręgowego w L.

z dnia 22 października 2012 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w L. odrzucił skargę kasacyjną R. B. od postanowienia tego Sądu oddalającego jego apelację od postanowienia Sądu Rejonowego w R. z dnia 26 czerwca 2012 r., którym zastosowano wobec niego środki wychowawcze, jako niedopuszczalną. Sąd Okręgowy uznał, że zgodnie z art. 59 § 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. (j.t. Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178 ze zm., dalej – „u.p.s.n.”) postępowanie odwoławcze toczy się na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, z zachowaniem przepisów tej ustawy o postępowaniu opiekuńczo-wychowawczym, jeżeli wobec nieletniego zastosowano środek wychowawczy. Dopuszczalność zatem skargi kasacyjnej podlega badaniu w oparciu o podstawy zawarte w art. 519¹ k.p.c. Zaskarżone postanowienie nie należy do kategorii orzeczeń wymienionych w tym przepisie, nie dotyczy go regulacja objęta § 2, jak też nie ma przepisu szczególnego, przewidującego dopuszczalność tego środka zaskarżenia. Przedmiot rozstrzygnięcia nie został objęty zakresem pojęciowym prawa osobowego.

W zażaleniu skarżący zarzucił obrazę przepisów postępowania przez błędne przyjęcie, że nie znajduje zastosowania art. 519¹ § 1 k.p.c. do postanowień orzekających o odpowiedzialności nieletnich za zarzucane im czyny i stosujących wobec nich środki wychowawcze, ponieważ nie mieszczą się one w zakresie pojęcia spraw osobowych. Domagał się w istocie uchylecia postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Wniesiona skarga kasacyjna dotyczy postanowienia oddalającego apelację od postanowienia Sądu pierwszej instancji w przedmiocie zastosowania wobec nieletniego środków wychowawczych w postaci nadzoru kuratora sądowego i zakazu prowadzenia pojazdów na podstawie art. 6 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich. Do postępowania w tego rodzaju sprawie stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania cywilnego - trybu nieprocesowego, poza wskazanymi w nim kwestiami związanymi z postępowaniem dowodowym, działaniem obrońcy i postępowaniem poprawczym.

W art. 59 § 2 u.p.s.n. zawarte zostało odesłanie, w zakresie postępowania odwoławczego, do przepisów kodeksu postępowania cywilnego, z uwzględnieniem przepisów ustawy o postępowaniu opiekuńczo-wychowawczym. Wymieniona ustawa nie reguluje problematyki dopuszczalności skargi kasacyjnej, a z art. 58 i następnymi przepisami rozdziału siódmego wynika, że postępowanie odwoławcze dotyczy postępowania przed sądem drugiej instancji. Ocena zatem dopuszczalności skargi kasacyjnej dokonywana jest w oparciu o art. 519¹ k.p.c. Unormowanie objęte § 1 dozwala na wniesienie tego środka w odniesieniu do postanowień orzekających co do istoty sprawy oraz postanowień w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie – w sprawach z zakresu prawa osobowego, rzeczowego i spadkowego, zastrzegając możliwość wyłączenia jej przepisem szczególnym, co dokonane zostało w § 4. Nie zostały wymienione w art. 519¹ § 1 k.p.c. sprawy nieletnich, wobec których zastosowano środki wychowawcze, w związku z popełnieniem czynu karalnego. W literaturze przyjęte zostało, że pojęcie prawa osobowego odnosi się do tych dziedzin prawa, które zajmują się osobami fizycznymi i prawnymi, regulując ich status, zdolność prawną, zdolność do czynności prawnych, zapewniając ochronę ich dóbr osobistych w ujęciu art. 23, 24 i 43 k.c. Do spraw z tego zakresu zaliczane są sprawy: o uznanie za zmarłego, stwierdzenie zgonu, ubezwłasnowolnienie, przewidziane przepisami: ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (j.t. Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375), ustawy z dnia 26 października 1982 o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (j.t. Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.), ustawy z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. 2012 Nr 161), jak i poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 15 lutego 1962 r., ustawy z dnia 28 września 1986 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (j.t. Dz. U. z 2004 r. Nr 161, poz. 1688 ze zm.), ustawy z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imion i nazwisk (Dz. U. Nr 220, poz. 1414). Skoro przedmiotem regulacji ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich jest zapobieganie i zwalczanie demoralizacji w stosunku do osób, które nie ukończyły 18 lat, postępowanie w sprawach o czyny karalne oraz wykonywanie środków wychowawczych lub poprawczych, to nie ma podstaw do uznania, że reguluje ona materię związaną z prawem osobowym w przytoczonym rozumieniu.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym zażalenie podziela trafny pogląd, wyrażony w tej mierze przez Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 30 maja 2001 r., III CKN 155/01, OSNC 2002 nr 2, poz. 21; z dnia 17 maja 2002 r., I CZ 46/02, niepubl. Za pozbawione racji uznać trzeba stanowisko żalącego się o zastosowaniu w odniesieniu do złożonej skargi kasacyjnej analogii do przepisów ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, ponieważ i w tej ustawie zamieszczone zostało odniesienie do Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie toku postępowania, zaś ochrona dóbr osobistych odnosi się również do nieletniego wobec którego zastosowano środki wychowawcze. Nie ma podstaw do stosowania analogii w zakresie dopuszczalności skargi kasacyjnej. Nie decyduje o niej odesłanie do przepisów regulujących, w ramach postępowania cywilnego, postępowanie nieprocesowe, skoro art. 519¹ k.p.c. uzależnia możliwość wniesienia skargi kasacyjnej od przedmiotu orzeczenia odnoszonego do wymienionych w § 1 dziedzin prawa materialnego. Nieporozumieniem jest argument, że orzeczenie o zastosowaniu środka wychowawczego narusza dobra osobiste nieletniego, a zatem powinno być poddane takiej samej kontroli sądowej, jak ochrona dobra osobistego na gruncie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, ponieważ są to zupełnie odmienne regulacje, których porównywanie w rozpoznawanej sprawie nie jest celowe ani uzasadnione. Sprawy z zakresu ustawy o ochronie zdrowia psychicznego podlegają rozpoznaniu także w postępowaniu kasacyjnym, bo jej materialnoprawne uregulowania zaliczane są do prawa osobowego. Podobnie z resztą jak w sprawie objętej postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2011 r., I CZ 21/11, OSNC-ZD 2012 nr 2 poz. 32, w której powstał problem statusu fundacji jako osoby prawnej.

Z powyższych względów zażalenie jako pozbawione uzasadnionych podstaw Sąd Najwyższy oddalił na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 i art. 13 § 2 k.p.c.